



Rangaistuksen tuomitseminen vanhentuneesta rikoksesta

ASIAN VIREILLETULO

Itä-Suomen hovioikeus lähetti 21.1.2022 oikeuskanslerille tuomioistuinlain 3 luvun 2 §:n mukaisen ilmoituksen, jonka mukaan Pohjois-Savon kärjäoikeus oli 25.3.2021 asiassa dnro R 20/2522 antamallaan tuomiolla 21/112512 tuominnut vastaajan rangaistukseen 21.8.2018 tehdystä näpistyksestä, jota koskeva syyte oli nostettu 6.10.2020 näpistyksen syyteoikeuden vanhentuneesta.

SELVITYS

Kärjäoikeuden puheenjohtajana asiassa toimineen kärjätuomari A:n antaman selvityksen mukaan asiassa oli tapahtunut virhe, kun hän oli epähuomiossa tuominnut vastaajan vanhentuneesta teosta rangaistukseen.

Aluesyyttäjä oli kärjäoikeudessa vaatinut vastaajalle rangaistusta 16.4.-21.8.2018 tehdystä varkaudesta. Näytön arvioinnin jälkeen A oli selvityksensä mukaan syytteen enemmälti hyläten katsonut vastaajan menettely täyttäneen näpistyksen tunnusmerkistön ja tuominnut hänet 21.8.2018 tehdystä näpistyksestä sakkorangaistukseen.

Tuomio oli annettu kansliassa 25.3.2021. A kertoo huomanneensa virheen samana päivänä, minkä jälkeen hän oli ilmoittamansa mukaan ollut välittömästi yhteydessä asianosaisten avustajiin puhelimitse ja pahoitellut tapahtunutta. Lisäksi hän oli ottanut yhteyttä asiassa syyttäjänä

toimineeseen aluesyyttäjään ja pyytänyt häntä valittamaan tuomiosta Itä-Suomen hovioikeuteen, jotta virhe saataisiin korjattua mahdollisimman nopeasti ja asianosaisten näkökulmasta prosessiekonomisesti. A kertoo vielä samana päivänä ilmoittaneensa asiasta lähiesimiehensä toimineelle osastonjohtajalle.

Edellä mainitun Itä-Suomen hovioikeuden ilmoituksen liitteenä olleesta hovioikeuden tuomiosta ilmenee, että syyttäjä oli hovioikeudelle tekemässään valituksessa vaatinut, että vastaajan syyksi luettu näpistys hylätään vanhentuneena ja hänelle tuomittu rangaistus poistetaan. Hovioikeus oli 24.11.2021 antamallaan tuomiolla hylännyt syyttäjän vaatimuksen ja tuominnut vastaajan asianomistajan valituksessaan esittämän vaatimuksen perusteella sakkorangaistukseen 21.6.-21.8.2018 tehdystä varkaudesta.

RATKAISU

Sovellettavat säännökset

Rikoslain 8 luvun 1 §:n 2 momentin 4 kohdan mukaan syyteoikeus vanhentuu, jollei syytettä ole nostettu kahdessa vuodessa, jos ankarin rangaistus on enintään vuosi vankeutta. Rikoslain 28 luvun 3 §:n mukaan näpistyksestä tuomitaan sakkoa. Rikoslain 8 luvun 3 §:n 1 momentin mukaan syyte katsotaan vanhentumisajan kulumisen katkaisevalla tavalla nostetuksi, kun syytetävälle on laillisesti annettu haaste tiedoksi.

Tuomioistuinlain 9 luvun 1 §:n 2 momentin mukaan tuomarin on virkatoimissaan oltava tunnollinen ja huolellinen.

Arviointi

A on selvityksessään myöntänyt asiassa vastaajan syyksi lukemansa rikoksen olleen vanhentuneen ja asiassa epähuomiossa tapahtuneen virheen. Koska syyteoikeus kyseisestä rikoksesta oli vanhentunut, ei vastaajaa olisi saanut tuomita teosta rangaistukseen. A on menetellyt huolimattomasti tuomitessaan vastaajan vanhentuneesta teosta.

Rangaistuksen tuomitseminen rikoksesta, josta rangaistusta ei lain mukaan voi enää seurata, on omiaan heikentämään luottamusta lainkäyttötoiminnan asianmukaisuuteen ja vaarantaa merkittävästi vastaajan oikeusturvaa. Virhe on lähtökohtaisesti luonteeltaan vakava ja sijoittuu tuomarin tehtävien ydinalueelle eli lainkäyttöraatkaisun tekemiseen.

Kyseisenlainen virhe saattaa edellä todetun vakavuutensa vuoksi tulla arvioitavaksi rikoslain 40 luvun 10 §:ssä tarkoitettuna tuottamuksellisena virkavelvollisuuden rikkomisena. Rikosvastuu

edellyttää pykälän mukaan kuitenkin, että teko ei sen haitallisuus ja vahingollisuus ja muut tekoon liittyvät seikat ole kokonaisuutena arvostellen vähäinen. Tapauksissa, joissa kyseisenlaisesta virheestä ei ole aiheutunut vastaajalle haitallisia täytäntöönpanoseuraamuksia eikä tuomarin menettelyyn ole liittynyt sen moitittavuutta lisääviä seikkoja, kuten esimerkiksi syyteoikeuden vanhentumista tuomarin oman laiminlyönnin seurauksena, on tuomarin menettelyä pidetty oikeuskanslerin ratkaisukäytännössä tuottamuksellisen virkavelvollisuuden rikkomisen tunnusmerkistössä tarkoitettu tavoin vähäisenä. Vakiintuneen seuraamuskäytännön mukaan kärjätuomarille on tällöin annettu virheestä huomautus.

A oli saadun selvityksen perusteella heti virheen havaittuaan ryhtynyt edellä kuvattuihin toimenpiteisiin virheen korjaamiseksi. Hovioikeus oli myöhemmin tuominnut asiassa vastaajan asianomistajan valituksen mukaisesti varkaudesta sakkorangaistukseen. Kärjätuomarin virheestä ei käytettävissäni olevien tietojen mukaan ole aiheutunut vahinkoa asian vastaajalle.

Kun A:n menettely edellä kerrotuilla perusteilla olisi rikosoikeudellisesti arvioituna tuottamuksellisen virkavelvollisuuden rikkomisen tunnusmerkistössä tarkoitettu tavoin vähäinen, ei minulla ole ollut syytä epäillä hänen syyllistyneen rikokseen. Olen kerrotun vuoksi tutkinut hänen menettelyään vain laillisuusvalvonnallisesti toimituttamatta asiassa esitutkintaa.

Johtopäätös ja toimenpide

Kärjätuomari A on menetellyt lainvastaisesti tuomitessaan vastaajan rangaistukseen syyteoikeudeltaan vanhentuneesta rikoksesta.

Valtioneuvoston oikeuskanslerista annetun lain 6 §:n 1 momentin mukaan, jos virkamies, julkisyhteisön työntekijä tai muu henkilö julkista tehtävää hoitaessaan on menetellyt lainvastaisesti tai jättänyt velvollisuutensa täyttämättä, oikeuskansleri voi antaa asianomaiselle huomautuksen vastaisen varalle, mikäli hän ei harkitse olevan tarvetta syyteen nostamiseen.

Annan mainitun lainkohdan nojalla kärjätuomari A:lle huomautuksen hänen virheellisestä menettelystään. Pyydän saattamaan toimenpiteeni A:n tietoon.

Lähetän päätökseni tiedoksi asiasta ilmoittaneelle Itä-Suomen hovioikeudelle.

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti.

Apulaisoikeuskanslerin sijainen

Petri Martikainen

Vanhempi oikeuskanslerinsihteeri

Petri Rouhiainen